

**Een archeologisch bureau-onderzoek en
inventariserend veldonderzoek door
middel van grondboringen aan de Oude
Doetinchemseweg te Zeddam, gemeente
Montferland (Gld.)**

H. Buitenhuis

ARC-Rapporten 2008-81

Groningen
4 augustus 2008
ISSN 1574-6887

Colofon

Een archeologisch bureau-onderzoek en inventariserend veldonderzoek door middel van grondboringen aan de Oude Doetinchemseweg te Zeddam, gemeente Montferland (Gld.)

ARC-Rapporten 2008-81
ARC-Projectcode 2008/028

Opdrachtgever
Hopman en Peters Milieutechniek, Erichem
Bevoegd gezag
gemeente Montferland
Beheer en plaats van documentatie
Archaeological Research & Consultancy

ARCHIS nummer bureau-onderzoek
29173
ARCHIS nummer booronderzoek
29174

Tekst
H. Buitenhuis
Afbeeldingen
B. Schomaker
Redactie
N. van Malssen

Status
definitieve versie

Autorisatie — A. Ufkes

Uitgegeven door
ARC bv
Postbus 41018
9701 CA Groningen

ISSN 1574-6887

Groningen, 4 augustus 2008

Een recente lijst van de ARC-Rapporten is te vinden op www.arcbv.nl

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Aanleiding tot het uitvoeren van onderhavig onderzoek vormt het voornemen tot afbraak en nieuwbouw van woningen op de percelen Oude Doetinchemseweg 20 - 22 te Zeddum, gemeente Montferland. Omdat de werkzaamheden gepaard zullen gaan met bodemverstorende ingrepen is voorafgaand hieraan een archeologisch onderzoek noodzakelijk. Dit is in overeenstemming met de Wet op de archeologische monumentenzorg. In opdracht van Hopman en Peters Milieutechniek te Erichem heeft Archaeological Research & Consultancy (ARC bv) het archeologisch onderzoek uitgevoerd. Voorafgaand aan het veldwerk is op 4 juni 2008 een voorbereidende bureau-studie verricht door H. Buitenhuis. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van een geo-archeologisch booronderzoek en waar mogelijk een aanvullende oppervlaktekartering vond plaats op 5 juni 2008 door H. Buitenhuis en L. Brinkhuizen. Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd conform de eisen die gesteld worden in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1.¹

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie is gelegen aan de Oude Doetinchemseweg 20-22 te Zeddum, gemeente Montferland, en is kadastraal bekend als gemeente Bergh, sectie C, nr. 260, 261, 262, en 1046. Het totale oppervlak van het terrein is ca. 4.400 m². Op het terrein staat een hotel/restaurant met bijgebouwen (nr. 22) en een woning (nr. 20). Verder is het terrein in gebruik als terras, tuin, bos en weide.

1.3 Objectgegevens

Provincie	Gelderland
Gemeente	Montferland
Plaats	Zeddum
Toponiem	Oude Doetinchemseweg 20 - 22
Kaartblad	40H
Coördinaten	NW: 215245 / 434987 NO: 215306 / 435001 ZO: 215318 / 434957 ZW: 215255 / 434939
Type object	Bebouwd perceel met tuin
Type bodem	Bebouwd,
Geomorfologie	Bebouwd
Grondwaterstand	VII

1.4 Doel van het onderzoek

Doel van het bureau-onderzoek is het verkrijgen van inzicht in bekende en te verwachten archeologische waarden in en om het plangebied. Op basis van de verwor-

¹De inhoud van de KNA kan worden geraadpleegd op www.sikb.nl.

Legenda

Onderzoekslocatie

Afbeelding 1 Topografische kaart van de onderzoekslocatie (in rood) en omgeving (omcirkeld), voorzien van RD-coördinaten. Bron: Topografische Dienst Nederland.

ven informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel voor de onderzoekslocatie opgesteld. Het inventariserend veldonderzoek (IVO) dient ertoe, het voorgestelde verwachtingsmodel te verifiëren en met veldwaarnemingen te completeren. Aan de hand van de op deze wijze verkregen gegevens wordt vastgesteld of er archeologische resten in het plangebied aanwezig (kunnen) zijn, wat de potentiële aard en omvang hiervan is en of de voorgenomen werkzaamheden in het plangebied eventueel een bedreiging vormen voor het bodemarchief. Indien dit het geval is wordt geadviseerd op welke wijze hiermee in het vervolgtraject van de plannen rekening dient te worden gehouden.

1.5 Werkwijze

Bureau-onderzoek

Voor het bureau-onderzoek wordt bronnenmateriaal uit diverse disciplines geraadpleegd en geïntegreerd tot een archeologisch verwachtingsmodel. Gegevens met betrekking tot bekende en te verwachten archeologische waarden worden onder meer ontleend aan Archis.² Voor een goede beeldvorming van de ontstaansgeschiedenis van en de bodemopbouw binnen het plangebied worden geomorfologische en bodemkundige kaarten geraadpleegd. Getracht is, om informatie met betrekking tot bekende verstoringen in de bodem te achterhalen. Voor een overzicht van de historische en subrecente situatie van het plangebied is topografisch-historisch kaartmateriaal bekeken. Tenslotte zijn de resultaten van voorgaand archeologisch onderzoek – gepubliceerd in archeologische rapporten – nagetrokken op relevantie en bruikbaarheid voor het onderhavige onderzoek.

Inventariserend Veldonderzoek (IVO)

Op het onderzoeksterrein zijn in totaal tien boringen gezet ten behoeve van het archeologisch onderzoek (zie bijlage 1 en afb. 3). Deze boringen zijn verspreid over het terrein gezet om een juiste, algehele indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen. De boorkernen zijn zorgvuldig uitgelegd, waarbij de opeenvolgende bodemlagen precies konden worden beschreven en opgemeten. Vervolgens is de bodemopbouw per boring beschreven en is er gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkfragmenten, houtskool, fosfaatvlekken, vuursteen, natuursteen, verbrand leem en bot. Voor het boren is gebruik gemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm. Naast het boren is, voor zover mogelijk, een oppervlaktekartering uitgevoerd, bestaande uit het aflopen van het gehele terrein en het inspecteren van allerlei ontsluitingen waaronder molshopen. De vondstzichtbaarheid was slecht als gevolg van begroeiing en tuin-gebruik.

²Het digitale archeologische informatiesysteem voor Nederland waarvan de Archeologische Monumenten Kaart (AMK) en de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) deel uitmaken.

2 Bureau-onderzoek

2.1 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksterrein is gesitueerd in het oostelijk zandgebied, gelegen ten oosten van de rivierkleigebieden van de Gelderse- en Oude IJssel, en tussen de Rijnvallei en de Overijsselse Vecht (Berendsen 2005). Het gebied wordt gekenmerkt door een sterk verbrokkeld reliëf met lokaal geïsoleerde heuvels en heuvelruggen. De bedekking van het gebied door landijs in het Saalien (ca. 370.000 - 130.000 jaar geleden) is van groot belang geweest voor de vorming van het reliëf in het landschap. Er komen in het gebied enkele stuwwallen voor. Het onderzoeksgebied is gelegen op de stuwwallen van Montferland, die aansluiten op die van Arnhem en Nijmegen, en vormen een enclave in het rivierengebied. De stuwwallen zijn gevormd door opstuwing door het landijs van oude, fijnzandige en kleiige mariene afzettingen. Hierop zijn onder invloed van het landijs moreneafzettingen gevormd (Formatie van Drenthe). Het oppervlak bestaat uit dekzand en fluvioperiglaciale afzettingen (Formatie van Twente), die zijn gevormd tijdens de laatste ijstijd (het Weichselien, ca. 115.000 - 10.000 jaar geleden). Plaatselijk komen smalle stroken beekafzettingen voor. Het onderzoeksterrein is gelegen op de helling van de stuwwal in het Montferland bij Zeddam. Op de geomorfologische kaart van Nederland (afb. 4) staat het gebied als bebouwd aangegeven. Een interpretatie op basis van de omliggende gebieden geeft aan dat het terrein op een gordeldekzandrug (4K16) is gelegen dan wel op de glooiing van hellingsafspoelingen (4H3). Volgens de bodemkaart van Nederland (afb. 5) kan de bodem bestaan uit hoge bruine eerdgrond (bEZ23) of beekerdgrond (Zg23).

2.2 Bekende archeologische waarden

Gelegen op de helling van een hoge stuwwal is de locatie potentieel altijd aantrekkelijk geweest voor bewoning. Op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) kan worden vastgesteld dat de locatie een middelhoge tot hoge archeologische verwachting heeft (afb. 6). In de iets wijdere omgeving is slechts één archeologische monument bekend (monumentnr. 11361), een motte. Dit was een verdedigingswerk dat bestond uit een hoge, opgeworpen heuvel omsloten door een gracht en een dubbele wal, daterend uit de 11e tot 13e eeuw. Mogelijk is hier al in de Romeinse Tijd bewoning geweest, wat blijkt uit vondsten van resten van Romeinse dakpannen en aardewerk. Ten oosten en noorden van de bebouwing zijn twee terreinen bekend als vindplaatsen uit de Bronstijd tot Romeinse Tijd (meldingsnrs. 7345 en 7346, zie afb. 6). De veldonderzoeken in de bebouwde kom van Zeddam (nrs. 26267, 17785, 17786, 26178 en 25445) hebben geen archeologische resten opgeleverd. Hier zijn vooral verstoorde bodems aangetroffen. Typerend voor deze ondezoeken is wel dat er geen eerdgronden zijn gevonden.

2.3 Historische situatie

In het Aardrijkskundige Woordenboek van 1852 wordt Zeddam omschreven als een klein dorp (72 huizen) op de helling van het Bergerbosch (Van der Aa 1839–1851). De onderzoekslocatie is buiten het dorp gelegen. In de gemeente-atlas van

Bergh uit 1867 (<http://gelderland.atlasenkaart.nl>) is te zien dat de weg die nu Oude Doetinchemseweg wordt genoemd al wel bestond, maar dat er nog geen bebouwing langs was gelegen (afb. 2). Blijkbaar was dit deel van de helling in gebruik als agrarische grond.

2.4 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Op basis van de bij het bureau-onderzoek verkregen informatie kan een archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied worden opgesteld. Gezien de hoge ligging op de helling van een stuwwal is de locatie potentieel aantrekkelijk geweest voor bewoning vanaf het Paleolithicum tot aan heden, waardoor het terrein een hoge archeologische verwachtingswaarde heeft. De vindplaatsen ten oosten en noorden van de locatie uit de Bronstijd tot Romeinse Tijd geven aan dat het gebied al in de prehistorie in gebruik is. Het inventariserend veldonderzoek dient zich dan ook te richten op de intactheid van de bodem om de waarschijnlijkheid van de aanwezigheid van archeologische resten te bepalen.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Bodemopbouw

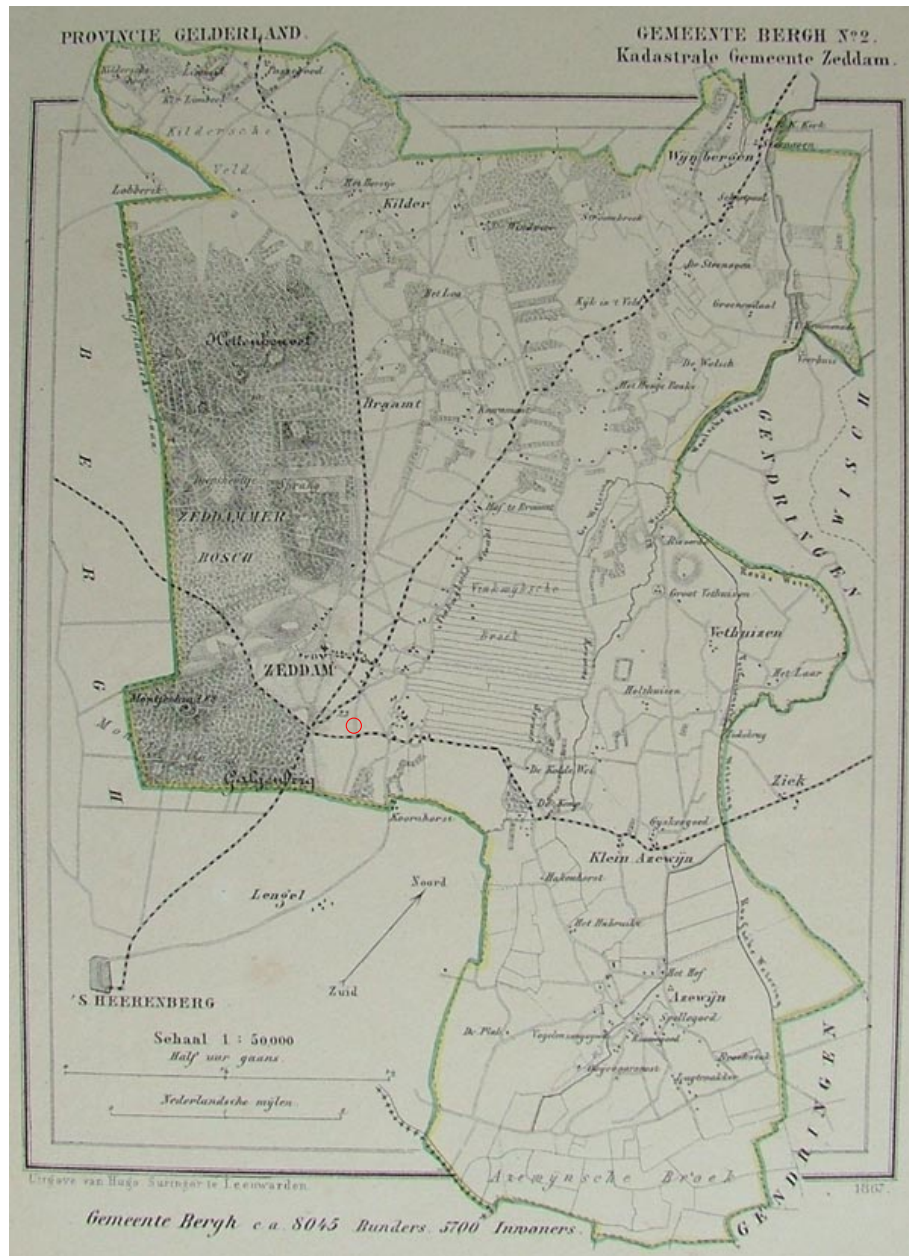
Op het terrein zijn tien grondboringen uitgevoerd (zie afb. 3 en bijlage 1). Deze zijn min of meer verspreid over de locatie gezet om een indruk te krijgen van de algemene bodemopbouw. De locatie van de boorpunten werd echter bepaald door de toegankelijkheid binnen het terrein waar bebouwing en bestrating een groot deel van de bodem ontoegankelijk maakte. De bodem bestaat uit matig fijn zand. De bovenste 70 tot 130 cm van dit zand bestaat uit een lichtgrijsbruin zand, waarin tot aan de bodem van deze horizont resten van baksteen, puin en zeer recent aardewerk zijn waargenomen. Onder dit zand werd alleen geel zand aangetroffen. Resten van een oude bodem zijn niet gevonden. Ook zijn er, behalve de al eerder genoemde resten in de toplaag/bouwvoor, geen archeologische indicatoren gevonden.

4 Conclusie en aanbeveling

Op de onderzoekslocatie zijn tien grondboringen uitgevoerd om de opbouw en intactheid van de bodem te onderzoeken. Er is een toplaag van 70 tot 130 cm lichtgrijsbruin zand gevonden, die mogelijk gerelateerd zou kunnen worden aan de verondersteld aanwezige hoge bruine enkeerdgrond. In deze laag is tot aan de onderkant zeer recent materiaal zoals baksteen, puin en recent aardewerk waargenomen. Onder deze verstoorde laag is alleen geel zand gevonden. Er zijn geen sporen van een oude bodem geconstateerd. Hieruit kan worden geconcludeerd dat deze oude bodem is verdwenen, dan wel is opgenomen in de verstoorde toplaag. De aanwezigheid van archeologische resten van enige waarde wordt daarom nihil geacht. Het lijkt derhalve zeer onwaarschijnlijk dat de voorgenomen bouwactiviteiten nog enige resten van archeologische waarden zullen verstoren. Er lijkt geen bezwaar de voorgenomen activiteiten uit te voeren.

5 Samenvatting

In tien boringen op de onderzoekslocatie aan de Oude Doetinchemseweg 20-22 is geconstateerd dat er een dikke, verstoorde toplaag van zand gelegen is op geel onverstoord (dek)zand. Er zijn geen resten van een oude bodem aangetroffen en ook geen archeologische indicatoren van waarde.

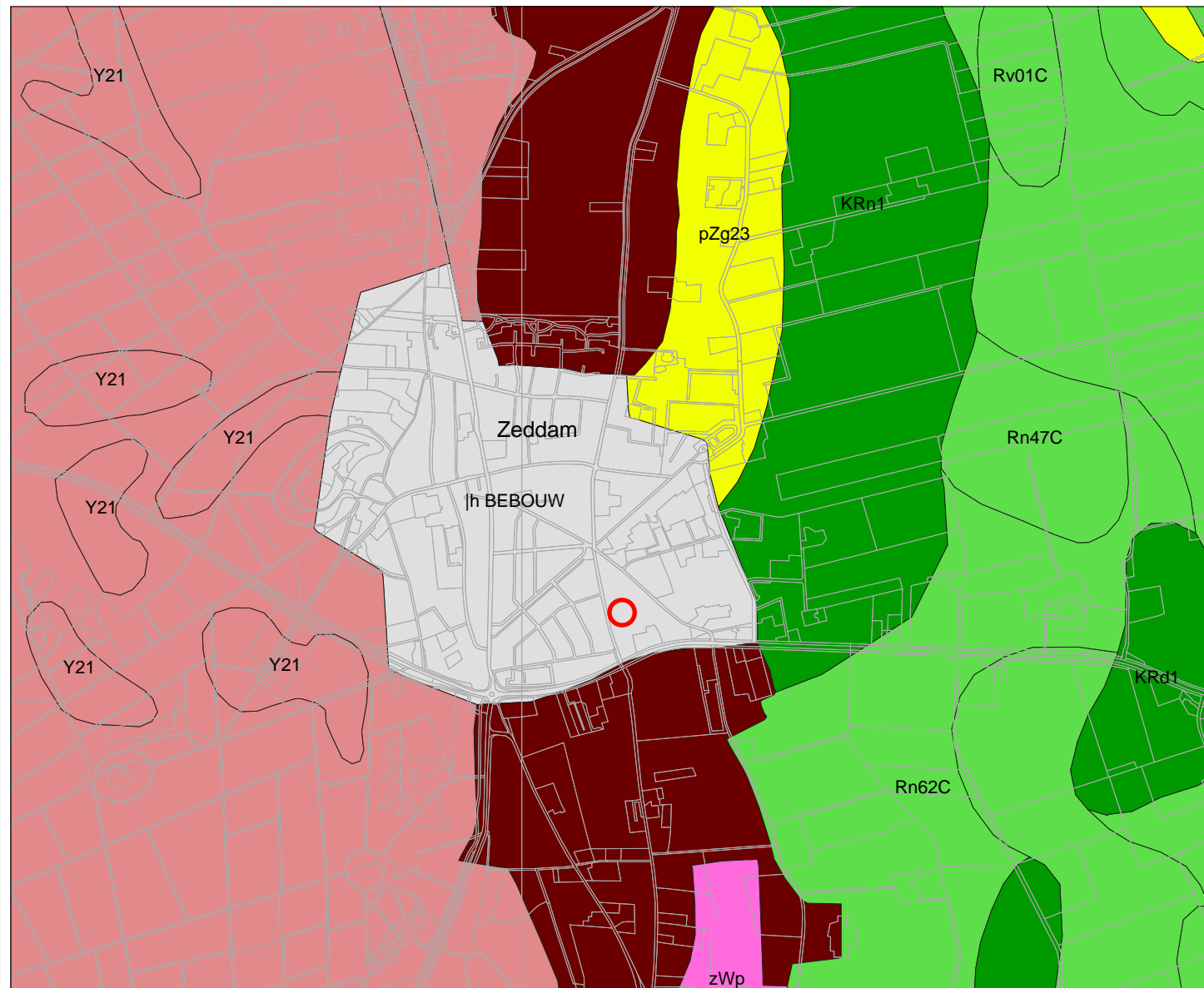

Afbeelding 2 Het plangebied (rood omcirkeld) op de Gemeente Atlas van Kuyper 1867, gemeente Bergh.

Afbeelding 3 Locatie van de boorpunten op het terrein Oude Doetinchemseweg 20-22 te Zeddam. Kaart: B. Schomaker.

217015 / 436730

213519 / 433875

Legenda

TOP10 ((c)TDN)

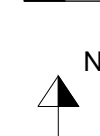
BODEM ((c)Alterra)

- Associaties
- Brikgronden
- Bebouwing
- Dijk, bovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviaale afz ouder pleistoceen
- Groeve, gegraven, mijnstort
- Kalksteenverweringsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe keileemgronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz ouder pleistoceen
- Niet-gerijpte minerale gronden
- Oude bewoningsplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalk lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

PLAATSNAMEN

PROVINCIES

0 500 m

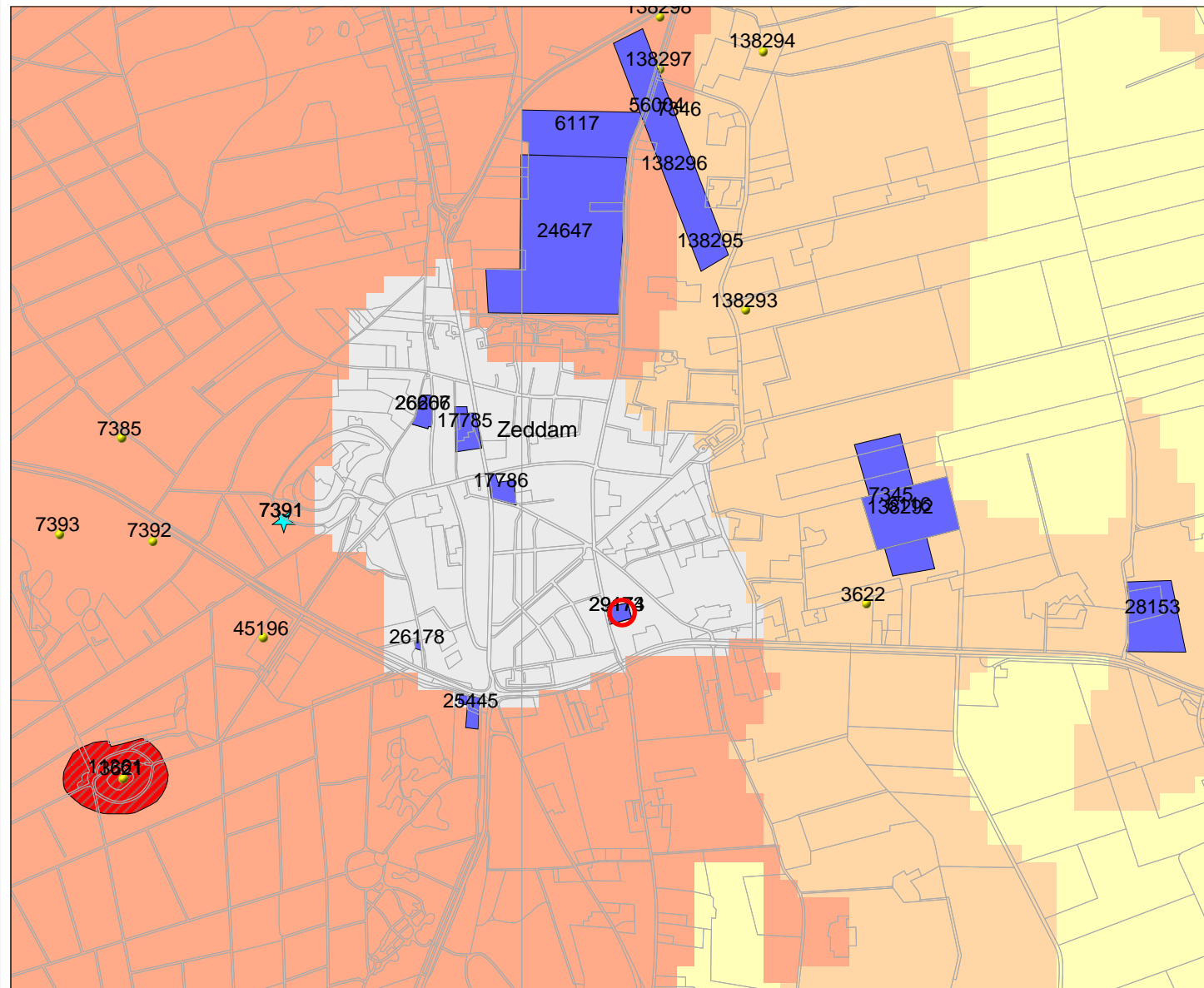
Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

ONDER
DE
REGEN
SCHAPE

Afbeelding 5 Uitsnede van de Bodem Kaart van Nederland met de onderzoekslocatie rood omcirkeld. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

Legenda

- TOP10 ((c)TDN)
 - ONDERZOEKSMELDINGEN
 - WAARNEMINGEN
- MONUMENTEN**
- archeologische betekenis
 - archeologische waarde
 - hoge archeologische waarde
 - zeer hoge archeologische waarde
 - zeer hoge arch waarde, beschermd
- IKAW**
- zeer lage trefkans
 - lage trefkans
 - middelhoge trefkans
 - hoge trefkans
 - lage trefkans (water)
 - middelhoge trefkans (water)
 - hoge trefkans (water)
 - water
 - niet gekarteerd
- PLAATSNAMEN**
- PROVINCIES

Archis2

rijksdienst voor
archeologie,
cultuurlandschap
en monumenten

Afbeelding 6 Archeologische verwachtingswaarden, monumenten en waarnemingen van de onderzoekslocatie (rode cirkel) en omgeving. Bron: Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM)/Archis II.

Literatuur

Aa, A.J. van der, 1839–1851. *Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden*.
Gorinchem.

Berendsen, H.J.A., 2005. *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*.
Assen.

Bijlage 1 Boorstaten

Locatiebepaling	gemeten, GPS
Referentievlak	Nieuw Amsterdams Peil
Maaiveldhoogtebepaling	geschat, overige methoden
Nauwkeurigheid maaiveldhoogte	100 cm

De volgende afkortingen worden in de boorstaten gebruikt.

grondsoort (onderdeel lithologie)		
Z	zand	humus (onderdeel lithologie)
		h1
bijmengsel (onderdeel lithologie)		zwak humeus
s1	zwak siltig	

boring 1 RD-X: 215.278. RD-Y: 435.005. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
70 Zs1	bruin	geleidelijk
130 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C. Geologische interpretaties: dekzand.

boring 2 RD-X: 215.268. RD-Y: 434.995. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
75 Zs1	bruin	geleidelijk
120 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 3 RD-X: 215.252. RD-Y: 434.981. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
130 Zs1h1	bruin	geleidelijk
160 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 4 RD-X: 215.266. RD-Y: 434.959. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
150 Zs1	bruin	diffuus
180 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 5 RD-X: 215.291. RD-Y: 434.975. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
130 Zs1	bruin	diffuus
160 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 6 RD-X: 215.305. RD-Y: 434.974. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
80 Zs1	bruin	diffuus
120 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 7 RD-X: 215.315. RD-Y: 434.990. Boormethode: edelmanboring.

diepte lithologie	kleur	grens
60 Zs1	bruin	diffuus
120 Zs1	geel	beëindigd Bodemhorizont: C.

boring 8 *RD-X: 215.304. RD-Y: 434.962. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>
80 Zs1	licht geelbruin	geleidelijk
120 Zs1	geel	beëindigd <i>Bodemhorizont: C.</i>

boring 9 *RD-X: 215.278. RD-Y: 434.947. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>
40 Zs1	bruin	geleidelijk
120 Zs1	geel	beëindigd <i>Bodemhorizont: C.</i>

boring 10 *RD-X: 215.258. RD-Y: 434.946. Boormethode: edelmanboring.*

<i>diepte lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>
60 Zs1	licht grijsbruin	geleidelijk
120 Zs1	geel	beëindigd <i>Bodemhorizont: C.</i>
